

ΟΙ ΓΕΦΥΡΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΧΗΣΗ¹

1. Η ΠΡΟΤΥΠΗ ΓΕΦΥΡΑ

Πόσες φορές δέν αναρωτιόμαστε: γιατί νά μᾶς υμβαίνουν διάφορα λυπηρά ἢ δυσάρεστα γεγονότα; Γιατί τόσοι πειρασμοί;

Ἐνας ἄνθρωπος, γιά πολύ καιρό, εἶχε τέτοιες ἀπορίες καί ἀνησυχίες. Καί, συχνά, γόγγυζε: Μά, γιατί Χριστέ μου; Ὅποτε, ἕνα βράδυ, βλέπει τό ἐξῆς ὄνειρο:

Εὐρισκόταν σέ μιά μεγάλη λεωφόρο, μαζί μέ πλήθος ἄλλων ἀνθρώπων-δρομέων. Ὅλοι ἔτρεχαν. Ὁ καθένας, ὅμως κουβαλοῦσε στούς ὤμους του ἕναν σταυρό! Καί, στόν ὕπνο του ἀκόμη, ἄρχισε τά παράπονα:

-Ὅριστε, γιατί νά ἔχω ἐγώ τόσο μεγάλο σταυρό; Γιά δές τί κουβαλοῦν ὅλοι, σταυρούς λογικοῦ μεγέθους!

Ἐτρεχε, λοιπόν, ἀγκομαχώντας καί κάνοντας ὀλοένα τέτοιες σκέψεις. Κάποια στιγμή, βλέπει στό ρεῖθρο τοῦ δρόμου ἕνα πριόνι. Σταματᾷ καί κόβει ἕνα μεγάλο κομμάτι ἀπό τό ὄρθιο τμήμα τοῦ σταυροῦ του.

-Αὐτό εἶναι, μονολόγησε. Λογικό μέγεθος, λογικό βάρος!

Στό μεταξύ, ἔφθασαν οἱ δρομεῖς σ' ἕνα σημεῖο ὅπου ἡ λεωφόρος παρουσίαζε ἕνα μεγάλο χάσμα, σ' ὅλο τό πλάτος της. Ὅχι πολύ πλατύ, μά ἀπίστευτα βαθύ. Σταμάτησαν ὅλοι. Ὁ ἄνθρωπός μας ἀποροῦσε πῶς θά τό διέσχιζαν. Βλέπει τούς πρώτους νά ἀπλώνουν τό σταυρό τους σάν προσωρινή γέφυρα. Νά περπατοῦν ἐπάνω του καί μετά νά τόν τραβοῦν καί νά συνεχίζουν τήν πορεία τους!

Κάνει καί αὐτός τό ἴδιο. Ὅμως ὁ σταυρός του ἦταν πλέον κοντός! Δέν ἔφθανε νά γεφυρώσει τό κενό τοῦ χάσματος! Ὅλοι

¹ Ὁμιλία σέ σύναξη κατηχητῶν τῆς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καί Πρεβέζης, στίς 14-10-2020.

πέρασαν και μόνον αυτός ἔμεινε ἐκεῖ, κλαίγοντας. Καί μ' αὐτό ξύπνησε, τρομαγμένος!

Ἄν θέλουμε πραγματικά νά «κτίσουμε» γέφυρες ἐπικοινωνίας μέ τούς συνανθρώπους μας (=ἀδελφούς μας, ὡς τέκνα τοῦ ἰδίου Θεοῦ), πρέπει νά ἔχουμε θεμέλιο τόν Σταυρό τοῦ Χριστοῦ. Γιατί ὁ Σταυρός γεφύρωσε τό χάσμα ἀνάμεσα σέ μᾶς και τόν Θεό. Μέ τόν ἴδιο Σταυρό γεφυρώνουμε τά μεταξύ μας χάσματα. Καί, φυσικά, πολύ περισσότερο μέ τά παιδιά μας και τούς νέους μας.

2. ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΓΕΦΥΡΑΣ

Ξεκινώντας τήν μελέτη και τήν κατασκευή αὐτοῦ τοῦ εἶδους τῶν «γεφυρῶν» εἶναι χρήσιμο νά ἀκολουθήσουμε τήν μέθοδο πού ἀκολουθεῖται στίς πραγματικές φυσικές κατασκευές. Δηλαδή, σέ κάθε γέφυρα ἔχουμε τρία κύρια πράγματα.

- Τό πρῶτο, πού ἔχει ἐξαιρετική ἀξία, εἶναι ἐκεῖνο τό ὅποιο, ἂν θέλουμε, μπορούμε νά τό διαμορφώσουμε σχεδόν σέ ἀπόλυτο βαθμό. Εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Εἶναι τό πρῶτο ἄκρο ὅπου θά πατήσει ἡ γέφυρα πού θά στήσουμε.

- Τό δεύτερο, ἐπίσης ἐξαιρετικά βασικό κομμάτι, εἶναι αὐτή ἡ ἴδια ἡ γέφυρα. Δηλαδή ἡ μελέτη και ἡ κατασκευή της πού ἐξαρτῶνται ἀπό τήν ἀπόσταση, τό ὕψος, τούς ἀνέμους, χίλιους δυό παράγοντες. Ἡ δική μας, λοιπόν, πνευματική γέφυρα σημαίνει: τίς σχέσεις πού ἀναπτύσσονται ἀνάμεσα στά παιδιά και σέ μᾶς· ποιά εἶναι τά κριτήρια γι'αὐτές· δηλαδή, τί εἶδους σχέσεις εἶναι· ποιά εἶναι και πῶς διαμορφώνονται ὅλα τά συναφῆ θέματα.

- Καί βεβαίως, ὑπάρχει τό τρίτο κομμάτι, δηλαδή τό βάθος πού πρέπει νά στήσουμε ἀπέναντί μας και ὅπου θά πατήσει τό δεύτερο ἄκρο τῆς γέφυρας. Ἐκεῖ λοιπόν στό ἀπέναντι ἀπό ἐμᾶς βάθος, εἶναι τά παιδιά. Ὅχι μόνο καθ' ἑαυτό τό βάθος, ὅπου θά πατήσει ἡ γέφυρα, ἀλλά και οἱ δρόμοι τῆς γύρω περιοχῆς, οἱ προσβάσεις ὅπως λέμε. Αὐτές οἱ προσβάσεις εἶναι οἱ σχέσεις τῶν παιδιῶν μέ τό περιβάλλον τους γενικά.

Όταν φτιάχνουμε μία φυσική γέφυρα για να περνάνε τα αυτοκίνητά, μπορεί να έχουμε πολλές λύσεις εναλλακτικές, χάρη στις πολλές επιλογές και δυνατότητες. Πάντως, όμως, φτιάχνουμε μία γέφυρα· διότι τό να φτιάξουμε πολλές παράλληλες γέφυρες θά ήταν πολύ άστειο και πολύ δαπανηρό! Στις σχέσεις, όμως, πού αναπτύσσουμε μέ τά παιδιά, όχι άπλως είναι δυνατό να φτιάξουμε πολλές παράλληλες «γέφυρες», αλλά και ιδιαίτέρως συνιστάται. Γιατί πρόκειται πλέον για «κανάλια επικοινωνίας» ανάμεσα σέ μās και στά παιδιά. Είναι άπαραίτητο να έχουμε ασφαλιστικές δικλείδες: αν μία τέτοια γέφυρα έχει βλάβη, δέν θά σταματήσει ή επικοινωνία όπως γίνεται τώρα στις φυσικές γέφυρες: «Γέφυρα κλειστή - υπάρχει βλάβη». Σκόπιμα, λοιπόν, αναπτύσσουμε πάσης φύσεως γέφυρες επικοινωνίας ανάμεσα σέ εμās και στά παιδιά μας.

3. ΠΡΩΤΟ ΒΑΘΡΟ: Ο ΔΙΔΑΣΚΩΝ

Είναι πολύ φυσικό να ξεκινήσουμε από τό πρώτο «βάθρο», δηλαδή από τούς έαυτούς μας. Τί μπορούμε να κάνουμε για τήν προσωπική μας «οικοδομή».

3.1 Τό Έργο τής Κατήχησης

Ποιός είναι ο ρόλος μας, κληρικῶν και λαϊκῶν, στην Κατήχηση τῶν νέων και όχι μόνον;

Απαντάει μέ πολύ παραστατικό και γλαφυρό τρόπο ο Robert Fulghum:

“Πρίν από λίγα χρόνια συμμετείχα σέ ένα δεκαπενθήμερο σεμινάριο σχετικά μέ τόν έλληνικό πολιτισμό στην Όρθόδοξη Ακαδημία Κρήτης. Στην τελευταία συνεδρίαση του σεμιναρίου, ή «ψυχή» του ιδρύματος, ο θεολόγος Αλέξανδρος Παπαδερός, σηκώθηκε από τήν καρέκλα του στό τέρμα τής αίθουσας και περπάτησε μπροστά. Στάθηκε στό λαμπρό έλληνικό φῶς του ανοιχτού παραθύρου, κοιτάζοντας έξω. Ακολουθήσαμε τό ατένισμά του πέραν του ὄρου, μέχρι τό σιδερένιο σταυρό πού σημάδευε τό Γερμανικό νεκροταφείο. Γύρισε και έκανε τήν

καθιερωμένη χειρονομία ρωτώντας: «Υπάρχουν κάποιες ἐρωτήσεις;».

Ἐνῶ σιωπή ἔζωσε τήν αἶθουσα, ἐγώ τόλμησα καί ρώτησα:
«Κύριε Παπαδερέ, ποιό εἶναι τό νόημα τῆς ζωῆς;»

Ἀκολούθησε ὁ συνήθης γέλως καί οἱ σύνεδροι κίνησαν νά φύγουν. Ὁ Παπαδερός σήκωσε τό χέρι του ἀκινητοποιώντας τήν αἶθουσα καί μέ κοίταξε ἀρκετή ὥρα, ἐρευνώντας μέ τά μάτια του, ἄν μιλοῦσα σοβαρά. Καί ἀφοῦ βεβαιώθηκε, εἶπε: «Θά ἀπαντήσω στήν ἐρώτησή σας».

Τράβηξε τό πορτοφόλι του ἀπό τήν πίσω τσέπη τοῦ παντελονιοῦ, «ψάρεψε» μέσα σέ μιά δερμάτινη θήκη, κι ἔβγαλε ἕνα πολύ μικρό στρογγυλό καθρέφτακι, στό μέγεθος κέρματος.

«Ὅταν ἦμουν μικρό παιδί», ἄρχισε νά μιλάει, «στόν πόλεμο, εἴμασταν πολύ φτωχοί· καί ζούσαμε σέ ἕνα ἀπομακρυσμένο χωριό. Μιά μέρα, στό δρόμο, βρῆκα τά θρύψαλα ἑνός καθρέφτη. Μιά γερμανική μοτοσυκλέτα εἶχε συντριβεῖ σ' αὐτό τό μέρος. Προσπάθησα νά βρῶ ὅλα τά κομμάτια καί νά τά συναρμολογήσω, ἀλλά ἦταν ἀδύνατο. Ἔτσι κράτησα μόνο τό μεαλύτερο. Αὐτό ἐδῶ. Ξύνοντάς το σέ μιά πέτρα τό στρογγύλεψα.

Ἄρχισα νά παίζω μ' αὐτό σάν παιχνίδι. Μέ σαγήνευε τό γεγονός, ὅτι μπορούσα νά ἀνακλῶ φῶς μέσα σέ σκοτεινά μέρη, ὅπου ὁ ἥλιος δέν μπορούσε νά φθάσει ποτέ: σέ βαθιές τρύπες καί χαραγματιές καί σκοτεινές ντουλάπες. Μούγινε παιχνίδι νά φέρνω φῶς στά πιό σκοτεινά μέρη πού μπορούσα νά βρῶ.

Κράτησα τόν μικρό καθρέφτη καί καθώς μεγάλωνα καταλάβαινα, πῶς αὐτό δέν ἦταν ἀπλᾶ παιχνίδι ἑνός παιδιοῦ, ἀλλά μιά μεταφορική εἰκόνα, τοῦ τί μπορούσα νά κάνω στήν ζωή μου.

Τό πρωτο πού κατάλαβα ἦταν, **ὅτι δέν ἦμουν ἐγώ τό Φῶς**. Δέν ἦμουν ἐγώ ἡ πηγὴ τοῦ Φωτός. Ἀλλά ὅτι τό Φῶς καί ἡ Ἀλήθεια ἦταν Κάποιος Ἄλλος. Αὐτός φωτίζει τά πάντα. Αὐτός φωτίζει καί ἐμένα. Καί **θέλει νά μέ χρησιμοποιήσει σάν καθρέφτη**, γιά νά φτάσει τό Φῶς Του καί στά σκοτεινά μέρη τοῦ κόσμου, πού μπορεῖ νά εἶναι καί κάποιες καρδιές τῶν ἀνθρώπων.

Αυτό είναι τό νόημα τῆς ζωῆς μου»².

3.2 Μετά Διακρίσεως

Βέβαια, ὅσο καλή διάθεση καί ἄν ἔχουμε στό ἔργο αὐτό, ἀπαιτεῖται κάτι πολύ σημαντικό πού πρέπει νά συνοδεύει κάθε μας ἐνέργεια καί κάθε διδασκαλία ἢ συμβουλή. Πρόκειται γιά τήν μεγαλύτερη (κατά τούς ἁγίους) ὅλων τῶν ἀρετῶν: τήν διάκριση.

Γράφει ὁ καθηγητής Ἀγγλικῶν Κώστας Τερμεντζόγλου τήν ἐξῆς ἱστορία³:

“Ἐνας νεαρός κύριος συναντᾷ ἕναν ἡλικιωμένο.

-Μέ θυμᾶστε;

-Ὅχι.

-Υπῆρξα μαθητής σας.

-Τί κάνεις; Μέ τί ἀσχολεῖσαι;

-Ἐγίνα κι ἐγώ καθηγητής.

-Κρίνεις ὅτι εἶσαι καλός στή δουλειά σου;

-Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ναί. Ἐσεῖς μέ ἐμπνεύσατε καί ἤθελα νά σᾶς μοιάσω.

Περίεργος ὁ ἡλικιωμένος κύριος, ρωτᾷ νά μάθει τί τοῦ ἔμεινε στό μυαλό καί τόν ἐνέπνευσε σέ τέτοιο βαθμό ὥστε νά θέλει νά γίνει κι ὁ ἴδιος καθηγητής. Καί ὁ νεαρός τοῦ διηγεῖται τήν ἀκόλουθη ἱστορία.

-Κάποια μέρα ἕνας συμμαθητής μου - πού ἦταν καί φίλος μου - ἦλθε στήν τάξη καί μοῦ ἔδειξε ἕνα πανέμορφο καινούργιο ρολόι πού εἶχε στήν τσέπη του. Δέν ἄντεξα στόν πειρασμό καί κάποια στιγμή τοῦ τό ἔκλεψα. Σέ λίγο, ἀντιλήφθηκε ὅτι τό ρολόι ἔλειπε ἀπό τήν τσέπη του καί ἀμέσως ἐνημέρωσε τόν καθηγητή πού μᾶς δίδασκε ἐκείνη τήν στιγμή στήν τάξη καί πού ἦσασταν ἐσεῖς. Ἐσεῖς, λοιπόν, ἀπευθυνθήκατε στήν τάξη καί εἶπατε:

² Robert Fulghum, Ὁ Μικρός Καθρέπτης, ΛΥΧΝΙΑ Νικοπόλεως, τ. 177.

³ Ἀνάρτηση στό facebook (στόν προσωπικό του λογαριασμό).

-Τό ρολόι κάποιου συμμαθητῆ σας ἐκλάπη κατά τήν διάρκεια τοῦ τρέχοντος μαθήματος. Ὅποιος τό ἐκλεψε, παρακαλῶ, νά τό ἐπιστρέφει ἀμέσως.

-Ντράπηκα τόσο πολύ τήν ταπείνωση μπροστά στους συμμαθητές μου, πού δέν τόλμησα νά ἀποκαλυφθῶ. Ἐπειτα ἐσεῖς κλείσατε τήν πόρτα, μᾶς εἶπατε ὅλους νά σταθοῦμε ὄρθιοι καί ὅτι θά ψάχνατε τίς τσέπες ὄλων μας μέχρι νά τό βρεῖτε. Ἀλλά θέσατε καί μιά προϋπόθεση: ἔπρεπε νά ἔχουμε ὅλοι μας τά μάτια μας κλειστά γιά νά μήν δοῦμε τόν ἔνοχο. Ἔτσι καί συνέβη. Ὄταν φτάσατε σέ μένα, τό βρήκατε στήν τσέπη μου καί τό πήρατε. Ὅμως, συνεχίσατε τό ψάξιμο στίς τσέπες ὄλων καί ὅταν τελειώσατε, μᾶς εἶπατε: «Καί τώρα, μπορείτε νά ἀνοίξετε τά μάτια σας ὅλοι. Τό ρολόι βρέθηκε!».

Δέν ἀναφέρατε ποτέ τό ὄνομά μου στήν τάξη καί οὔτε μέ ἐπιπλήξατε γιά νά μοῦ κάνετε κατήχηση. Τίποτε ἀπό αὐτά δέν συνέβη. Ἐκείνη τήν ἡμέρα σώσατε τήν ἀξιοπρέπειά μου γιά πάντα. Ἐκείνη ἦταν ἡ πιό ντροπιαστική μέρα τῆς ζωῆς μου ὅλης· καί ἐσεῖς, μέ τόν τρόπο σας, μοῦ δώσατε ἕνα ἠχηρό μάθημα. Θυμηθήκατε τώρα τό περιστατικό κ. Καθηγητά;

-Ναί, ἀκούγοντάς σε, τά θυμήθηκα ὅλα. Ἀλλά ὑπάρχει κάτι πού δέν θυμᾶμαι καί αὐτό εἶσαι ἐσύ, γιατί κι ἐγώ εἶχα τά μάτια μου κλειστά ὅταν σᾶς ἔψαχνα ὅλους (!)''

Ἡ ἱστορία μπορεῖ νά εἶναι συμβολική. Ἀλλά μέ πολύ ζωντανό τρόπο μᾶς δείχνει πῶς ἡ διάκρισή μας, ἰδίως σέ δύσκολες περιστάσεις, σώζει νεανικές ψυχές!

3.3 Ἡ ἀξία τοῦ παραδείγματος

Ἡ ἐπίδραση τῶν ἀγίων στους ἀνθρώπους ὀφείλεται κατά πρῶτο καί κύριο λόγο στό παράδειγμα τῆς κατά Χριστόν ζωῆς τους. Ἐλεγαν γιά τόν Μέγα Ἀντώνιο: «Ὁ λόγος του ἀκουγόταν σάν βροντή, ἐπειδή ὁ βίος του ἔλαμπε ὡς ἀστραπή».

Συνεπῶς, ἔχει τεράστια σημασία τό παράδειγμά μας, ὅταν μιλάμε στους ἄλλους γιά τόν Χριστό. Καί αὐτό συμβαίνει ὄχι μόνο μέ τά παιδιά ἀλλά καί μέ μεγαλύτερους στήν ἡλικία ἀνθρώπους.

Ὁ χειρουργός ὀρθολμίαστρος Στέφανος Δημόπουλος περιγράφει ἓνα γεγονός κατά τήν παραμονή του, λόγω μετεκπαίδευσης, στήν Γερμανία:

“Βρισκόμουνά σέ μιά ἑλληνική μπυραρία νά χαλαρώσω μετά τή δουλειά μου. Βρισκόμασταν πολλοί Ἕλληνες, τά λέγαμε, ἀλληλοβοηθιόμασταν, δέν αἰσθανόμασταν μόνοι, σκληρή ἢ ξενιτειά. Πολλές φορές ἐρχόταν καί ὁ παπάς μας, μέ τό κουστουμάκι του, σέ στύλ καρδινάλιου Ρισελιέ, ἀλλά πολύ καλόκαρδος. Μέ κερνοῦσε πάντα, ὅπως καί πολλούς ἄλλους. Συνηθισμένος ἀπό τήν Ἑλλάδα, αὐτοί ἦταν λόγοι ἀρκετοί νά μήν τόν ἔχω σέ μεγάλη ὑπόληψη τόν παπαῦ μας. Ἔ, ξέρεις τώρα, ἐξωτερικό εἶμαστε, πάλι καλά καί αὐτούς πού ἔχουμε, νά μᾶς ἐξυπηρετοῦν στίς θρησκευτικές μας ἀνάγκες... Παπάδες μέ κουστουμάκια καί μάλιστα σέ μπυραρία ἦταν ἀδιανόητα γιά μᾶς στήν Ἑλλάδα, ἀπό ὅπου εἶχα προσφάτως ἔλθει.

Κάποια μέρα, βραδάκι ἀργά, μπαίνει ἀναστατωμένος ἓνας νεαρός καί ρώταγε γιά τόν παπαῦ, πού εἶναι καί πού θά τόν βρεῖ, ὅτι εἶναι μεγάλη ἀνάγκη. Δέν ὑπῆρχαν τότε ἀκόμη κινητά τηλέφωνα.

Ὁ παπάς μας τόν ρώτησε τί τόν θέλει, καί αὐτός δηλώθηκε σάν φοιτητής ἀπό Ἀγγλία, πού κατά λάθος ἔχασε τό λεωφορεῖο του. Τόν ἀφήσανε, λέει, στήν κεντρική πλατεία μας, πού ἔκανε ὀλιγόλεπτο διάλειμμα, καί αὐτός ἄργησε καί ἔμεινε χωρίς ἀποσκευές καί λεφτά καί ὅτι, οὔτε λίγο οὔτε πολύ, ἤθελε... δανεικά 200 μάρκα, νά συνεχίσει τό ταξίδι του γιά τήν Ἑλλάδα!

Ὁ παπάς μας ἄνοιξε χωρίς πολλά-πολλά τό πορτοφόλι του, τοῦ ἔδωσε 200 μάρκα καί αὐτός ἔφυγε τρέχοντας. Συνέχιζε νά πίνει ἀτάραχος τήν μπύρα του, μόνο πού στό τέλος μέ παρακάλεσε νά πληρώσω ἐγώ τήν μπύρα, γιατί εἶχε ξεμείνει ἀπό λεφτά.

Ἐγώ, πού ἔβραζα στό ζουμί μου, γιατί τό εἶχα ξανακούσει αὐτό τό κόλπο, ρώτησε τότε τόν παπαῦ μας:

«Καλά, βρέ πάτερ μου, τοῦ ἔδωσες ὅλα τά λεφτά σου; Πῶς θά περάσεις τώρα, πότε θά ξαναπληρωθεῖς; Θεός νά σοῦ δώσω καί ἄλλα;»

«Όχι, εὐχαριστῶ!», μοῦ ἀπάντησε. «Σέ δύο-τρεις μέρες πληρώνομαι. Ἐχει ὁ Θεός. Ὡς τότε, κάπως θά βολευτῶ».

«Καλά, καί δέν σκέφτηκες ὅτι μπορεῖ νά εἶναι ἀπατεώνας καί νά σέ κοροΐδεψε;»

Γέλασε καλόκαρδα ὁ ἀγαθός παπάς μας. «Καί τί εἶμαι ἐγώ, παιδί μου; Αστυνομικός; Νά ἐξετάζω ποιός εἶναι ἀπατεώνας καί ποιός λέει ψέματα; Παπάς εἶμαι! Παντί τῶ αἰτοῦντι δίδου. Ἐτσι μᾶς μάθανε στή Χάλκη, πού σπούδασα Θεολογία»⁴.

Ἀστροπελέκι μέ χτύπησε ἐκείνη τή στιγμή. Ὁρθόδοξη Θεολογία, Ὁρθόδοξο βίωμα! Ἀπό τότε πῆρα σέ εὐλάβεια τόν ἀγαθό παπά μας.

Στά χρόνια πού ἔζησα στήν Γερμανία ἡ ξενιτειά ἔγινε εὐκολότερη. Μοῦ στάθηκε στίς δυσκολίες μου, ὅπως στεκόταν σέ ὅλους. «Παντί τῶ αἰτοῦντι δίδου».

Προσπάθησα, σάν γιατρός, νά τό τηρήσω. Δέν ὑπῆρξα ἀνάργυρος, ὅμως σέ ὅποιον μοῦ ζητοῦσε ἔκπτωση ἢ δωρεάν ὑπηρεσίες, θυμόμουν πάντα τό παράδειγμα τοῦ ἔφημερίου μας, στήν Γερμανία.

Πολλές φορές, πού ἡ ἀπάτη εἶναι ὀφθαλμοφανής καί οἱ συνεργάτες μου τσαντίζονται μαζί μου, τούς διηγούμαι αὐτά πού διδάχτηκα στά νειάτα μου.

«Ἀγάπη δίνουμε, ρέ παιδιά, ἀγάπη, πού εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός!»⁴.

Τό παράδειγμα τοῦ παπα «σφράγισε» τήν ἰατρική καί πνευματική πορεία τοῦ γιατροῦ γιά ὀλόκληρη τήν ζωή του!

4. ΔΕΥΤΕΡΟ ΒΑΘΡΟ: ΟΙ ΝΕΟΙ

Καί τώρα, ἄς δοῦμε τό δεύτερο βάθρο τῆς νοητῆς γέφυρας πού εἶναι τά παιδιά καί οἱ νέοι. Μέ τά σημερινά δεδομένα, οἱ νέοι δέχονται τρομερά ἐρεθίσματα καί ἀντιμετωπίζουν ἀπίστευτες προκλήσεις. Ἰδίως σ' αὐτές τίς ἡλικίες, τό διαδίκτυο εἶναι ὁ κυριώτερος παράγοντας διαμόρφωσης γνώμης γιά τά πάντα!

⁴ Στέφανος Δημόπουλος, Ἅγιον Ὄρος-Χώρα Ζώντων, ἐκδ. Ἐν Πλῶ, 2019, σελ. 201-204.

4.1 Πώς πιστεύει ο άνθρωπος;

Φυσικά, υπάρχουν διάφορες αιτίες και πολλοί τρόποι για να πιστεύει κάποιος! Ίδου και ένα παράξενο παράδειγμα!

Ο Αϊστάιν άρχισε να πιστεύει στο Θεό επειδή τον παίδευε πάρα πολύ ένα έρώτημα: «Πώς γίνεται να υπάρχουν στον κόσμο τόσες γυναίκες όσοι πάνω-κάτω και άνδρες;». Θα έλεγε κανείς ότι είναι στατιστικό δεδομένο. Όλοι όμως ξέρουμε ότι άμέσως μετά από ένα πόλεμο, στον οποίο πολλοί άνδρες σκοτώνονται, ο αριθμός των ανδρών που γεννιούνται αυξάνεται. Νά την πάλι ή ίσορροπία. Ποιός την δημιουργεί, ποιός καταφέρνει να την αποκαταστήσει; Νά λοιπόν πώς είναι ανάγκη να υπάρχει ο Θεός (!)»⁵.

Φαίνεται λίγο άστειο, αλλά συμβαίνουν πολλά περίεργα στον χώρο της πίστεως, όπως την έννοούν οι διάφοροι άνθρωποι! Καί πρέπει να τά λαμβάνουμε υπ' όψιν μας πριν μιλήσουμε στα παιδιά!

4.2 Η «παραδοσιακή» νεανική πίστη

Διηγείται ο Έλληνοαμερικανός παγκοσμίως γνωστός, δρομέας Ντίν Καρνάζης, μιλώντας για τό πώς βίωσε την εκκλησιαστική ζωή:

«Ως παιδί πήγα σέ έλληνικό σχολείο. Μία από τίς πιό γλυκές αναμνήσεις μου είναι να παρακολουθώ την Θεία Λειτουργία στον ναό της Αγίας Σοφίας στο Λός Άντζελες, επί τρεις ή τέσσερις ώρες, φορώντας τό κοστούμι μου. Ήταν σαν ένα παιχνίδι του μυαλού. Έπρεπε να πιέσω τον εαυτό μου να καθίσει ακίνητος, ενώ κόντευα να τρελλαθώ»⁶.

Αυτά τότε. Ίσως και σήμερα σέ κάποιες κοινότητες όμογενών του έξωτερικού. Όμως, μέ άλλες μορφές, τά συναντούμε πολύ πιό συχνά. Για παράδειγμα, πολλοί γονείς θεωρούν ίκανοποιητική την συμμετοχή (τήν δική τους και των παιδιών τους) στην λατρεία, την Μεγάλη Έβδομάδα (βράδυ!),

⁵ Θανάση Λάλα, «Έφοδος στον Ουαρόν», έκδ. Άρμός, σελ. 370.

⁶ Έφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 20-10-2013, Κ, σελ. 6.

Χριστούγεννα, Θεοφάνεια (γιά νά πάρουν άγιασμό!), 15Αύγουστο καί 2-3 Κυριακές τόν χρόνο (σέ Μνημόσυνο συνήθως!).

4.3 Ἡ παιδική πίστη θαυματουργεῖ!

Ἡ εἰλικρινής πίστη καί ἡ ἄδολη προσευχή ἑνός παιδιοῦ μερικές φορές... θαυματουργεῖ. Εἶναι ἕνα σημάδι ὅτι ὁ Θεός πράγματι μᾶς ἀκούει καί μάλιστα ἐκληρώνει τά αἰτήματά μας, ὅταν τά κρίνει ὠφέλιμα γιά μᾶς.

Γράφει γιά τήν παιδική του ἡλικία ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κρονστάνδης, μέγας θαυματουργός ἅγιος στήν νεώτερη Ρωσσία:

«Στό ἕκτο ἔτος τῆς ἡλικίας μου ὁ πατέρας μου ἀγόρασε ἕνα ἀλφαβητάριο καί ἡ μητέρα ἄρχισε νά μου παραδίνει μαθήματα. Ὅμως ἔπαιρνα τά γράμματα πολύ δύσκολα, πράγμα πού μου προκαλοῦσε μεγάλη θλίψη. Γι' ἀρκετό καιρό δέν μποροῦσα νά καταλάβω τά μαθήματα καί λυπημένος κατέφευγα στή προσευχή. Θερμά προσευχοῦν στόν Θεό νά μου δώσει τή γνώση. Καί θυμᾶμαι πώς ξαφνικά ἔπεσε κάτι σάν πέπλος ἀπό τό μυαλό μου καί ἄρχισα νά καταλαβαίνω εὐκόλα τά μαθήματα».

Στό δέκατο ἔτος τῆς ζωῆς του, τό 1839, οἱ γονεῖς τόν ἔστειλαν στήν ἐνοριακή σχολή τοῦ Ἀρχαγγελοσκ, ὅπου ξανάρχισε ἡ δυσκολία στά μαθήματα:

«Ὁ πατέρας μου, συνεχίζει ὁ π. Ἰωάννης, ἔπαιρνε τόν πιό μικρό μισθό, ἔτσι πού γιά νά ζήσουμε θά ἔπρεπε νά περνοῦμε μέ μεγάλη δυσκολία. Ἐγώ καταλάβαινα τήν οἰκονομική στενοχώρια τῶν γονέων μου καί γι' αὐτό ἡ στασιμότητα στά μαθήματα γινόταν πραγματική δυστυχία. Λίγο μέ ἀπασχολοῦσε ἡ σημασία τῶν σπουδῶν γιά τό μέλλον. Αὐτό πού μ' ἔκανε κυρίως νά ὑποφέρω ἦταν τό ὅτι ὁ πατέρας ἀδίκῃ ξόδευε τίς τελευταῖες του οἰκονομίες γιά μένα.

»Κατέφευγα τότε στόν Παντοκράτορα Θεό καί μιᾶ φορά ἔγινε μέσα μου θαυμαστή ἀλλαγή. Εἶχα πέσει στά γόνατα καί προσευχοῦν μέ πολλή θερμῆ. Δέν γνωρίζω πόση ὥρα ἔμεινα σ' αὐτή τήν κατάσταση. Ἐνῶ προσευχοῦν κατάλαβα σέ μιᾶ στιγμή νά πέφτει ἀπό τά μάτια μου ἕνα παραπέτασμα.

Ξεθόλωσε ὁ νοῦς μου καὶ ἄρχισα νὰ ἐννοῶ τό μάθημα τοῦ δασκάλου. Θυμήθηκα τὰ λόγια του καὶ τήν σημασία τους.

»Στὸ σχολεῖο, ὅλα τὰ μαθήματα τὰ ἀφομοίωνα εὐκόλα καὶ τὰ συγκρατοῦσα στήν μνήμη. Σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα βελτιώθηκα τόσο, πού ἔπαυσα πιά νὰ εἶμαι ὁ τελευταῖος μαθητής. Μιὰ ἀκατάπαυστη πρόοδος μ' ἔκανε νὰ τελειώσω τὴν χρονιὰ μεταξύ τῶν πρώτων. Μὲ προβίβασαν στὸ Σεμινάριο, τὸ ὁποῖο τελείωσα σὰν πρῶτος μαθητής τὸ 1851 καὶ μ' ἔστειλαν στήν Θεολογικὴ Ἀκαδημία τῆς πρωτεύουσας Πετρούπολεως μὲ κρατικὴ ὑποτροφία»⁷.

4.4 Ἡ πίστη τῶν ἐφήβων

Ἐδῶ, κυριολεκτικά, ἰσχύει τό «τρικυμία ἐν κρανίῳ» γιὰ τό πῶς σκέφτονται καὶ ἐνεργοῦν οἱ ἔφηβοι σήμερα. Ἡ ἐπίδραση τοῦ διαδικτύου εἶναι τεράστια. Στὴν κακὴ της ἐκδοχὴ ὁδηγεῖ σὲ τραγικὲς καταστάσεις, ἀκόμη καὶ σὲ αὐτοκτονίες!

Φυσικά, μέσα σὲ ὅλα αὐτὰ ὑποβόσκει ἡ ἀγωνία τῆς ἀναζήτησης. Ὁ ἔφηβος δέν ξέρει γιὰτί τοῦ φταῖνε ὅλα! Ἰδού ἓνα σύγχρονο παράδειγμα, πού μαρτυρεῖ ὅτι καὶ μέσα στήν ἀγνοιά μας μπορεῖ νὰ λάμπει καὶ νὰ μᾶς σαγηνεύει τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ.

«Ὅταν ἤμουν ἔντεκα-δώδεκα χρόνων, γράφει μιὰ νεαρὴ Ἑβραία καὶ τώρα Ὀρθόδοξη Χριστιανή, θυμᾶμαι ὅτι ἔμεινα ἄφωνη μπροστὰ σὲ μιὰ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. ...Τὸ μόνο πράγμα πού θυμᾶμαι εἶναι τὰ μάτια Του. Τόσο σοβαρά, τόσο βαθιά, τόσο γεμάτα ἀγάπη, πού μὲ συγκλόνισαν ὡς τὰ κατάβαθα τῆς καρδιᾶς μου. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἤμουν πολὺ ἐχθρική πρὸς τὴ θρησκεία καὶ κυρίως πρὸς τὴ χριστιανικὴ πίστη. Κάτι ὅμως σ' ἐκείνη τὴν εἰκόνα μὲ ἔκανε νὰ πονῶ – χωρὶς νὰ ξέρω τὸ γιὰτί, χωρὶς νὰ καταλαβαίνω. Ἐκεῖνο τὸ βλέμμα μὲ ἔκανε κομμάτια».

Πολὺ προκατειλημμένη ἀπέναντι στὸν Χριστό, ἔχοντας ὑποστει πλύση ἐγκεφάλου νὰ Τὸν μισεῖ, ἡ νεαρὴ Ἑβραία Μάρτζο-

⁷ Ἐπισκόπου Ἀλεξάνδρου Σεμενώφ – Τιάν - Σάνσκυ, Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κρονστάνδης, ἐκδ. Ἰ. Μονῆς Παρακλήτου, 2008, σ. 18-21.

ρου Κόρμπμαν λέει, «Κι ἐκεῖ ἀκριβῶς, στήν ἄρνησή μας νά δεχθοῦμε ὀτιδήποτε ἄλλο πέρα ἀπὸ τὸ ἀπόλυτο ἀγαθό, μᾶς συναντᾷ ὁ Θεός. Ὁ Θεός ἔρχεται σ' ἐμᾶς τὴν ὥρα τῆς ἀπόλυτης συντριβῆς μας. Ὁ Χριστὸς μὲ πλησίασε καταμεσῆς του σχολείου, ὅταν Τὸν εἶδα σὲ μιὰ εἰκόνα... Ὑπάρχει μέσα μας ἓνα αἶσθημα ἀπελπισίας, ὅτι σ' αὐτὸν τὸν σκοτεινὸ κόσμο θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχει ἐλπίδα κι ἐμεῖς ἔχουμε ἀποδυθεῖ στήν ξέφρενη ἀναζήτησή της.»⁸.

5. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Ἀπαιτοῦνται εἰδική προσοχή καί μεγάλη ἐπαγρύπνηση στήν ἀντιμετώπιση κάποιων θεμάτων πού εἶναι κυριολεκτικά ἀκανθώδη. Γιατί ἐμπλέκονται καί ἄλλοι φορεῖς μέ κυριώτερο τὴν Πολιτεία. Διότι οἱ νόμοι ἀφοροῦν καί τὰ παιδιά καί τοὺς νέους, σέ θέματα ἐκπαίδευσης καί πολλά ἄλλα.

Ἴδου ἓνα περιστατικό, στό ὁποῖο φαίνεται τί μπορεῖ νά συναντήσῃ ἓνας γονιός, κατηχητής, ἱερέας. Τό παρουσιάζει ἓνας ψυχίατρος - ψυχοθεραπευτής:

“Ὁ Λευτέρης εἶναι 15 ἐτῶν καί φοιτᾷ σέ ἰδιωτικὸ σχολεῖο. Στὴ διάρκεια τῆς Δευτέρας Γυμνασίου ἄρχισε νά λέει στοὺς γονεῖς του ὅτι μᾶλλον εἶναι ὁμοφυλόφιλος. Ἡ ἐντύπωσή του αὐτὴ συνοδευόταν ἀπὸ κάποιο ἄγχος. Τό ἴδιο ἄγχος ἄρχισαν νά ἀναπτύσσουν καί οἱ γονεῖς του, μιὰ συνηθισμένη ἀντίδραση. Τὰ ἐπιχειρήματά τους περὶ τοῦ ἀντιθέτου δέν ἔπειθαν τὸν Λευτέρη.

Κατὰ τὸ τέλος τῆς σχολικῆς χρονιάς τὸ σχολεῖο ὀργάνωσε τὴν θεματικὴ ἑβδομάδα, θεσμό πού ἄρχισε νά γίνεται γνωστός τὰ τελευταῖα χρόνια. Στὴ διάρκειά της, ἐκτός ἀπὸ ὁμιλίες γιὰ τὴν διατροφή καί τὸ κάπνισμα, μιὰ ‘ψυχολόγος’ (ἔτσι τὴν ἀποκάλεσε, δέν ἦταν σίγουρος γιὰ τὴν ιδιότητά της) μίλησε γιὰ τὸν σεξουαλικὸ προσανατολισμὸ καί τὴν ταυτότητα φύλου. Ὅσα ἀκολουθοῦν ἀποτελοῦν ἀφήγηση τοῦ Λευτέρη:

«Μᾶς εἶπε ὅτι ἐνδέχεται νά νιώσουμε πῶς ὁ σεξουαλικὸς μας προσανατολισμὸς δέν εἶναι ὁ συνηθισμένος. Ἄν αἰσθανθοῦμε ἕλξη πρὸς τὸ ἴδιο φύλο νά μὴν ἀνησυχήσουμε. Ἄν

⁸ Στὴ μέση τῆς ἐρήμου, ἐκδ. Ἐν Πλῶ, σ. 25-31.

οί γονεῖς μας μᾶς ποῦν ὅτι πρόκειται γιά ‘φάση’ καί συμβουλέψουν νά μή βιαστοῦμε, εἶπε νά μήν τό δεχθοῦμε. ‘Δέν πρόκειται γιά φάση. Κανείς δέν μπορεῖ νά σᾶς ἐμποδίσει νά ἐκφράσετε ἀνοιχτά αὐτό πού σᾶς συμβαίνει’».

Ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο, ἡ αἴσθησις τοῦ Λευτέρη πῶς εἶναι ὁμοφυλόφιλος ἔγινε πλέον πεποίθησις. Οἱ γονεῖς ἐν τέλει τόν ἔπεισαν νά συμβουλευθοῦν εἰδικό. Καί ἔτσι ἦλθαν σ’ ἐμένα.

Λαμβάνοντας τό ἱστορικό καί μιλώντας μέ τόν ἴδιο τόν Λευτέρη διαπίστωσα ὅτι ἔπασχε ἀπό ἰδεοψυχαναγκαστική διαταραχή! Ἡ ἰδέα πῶς εἶναι ὁμοφυλόφιλος ἦταν μιά ἰδεοληψία, συνυπῆρχαν δέ καί ἄλλες ἔμμονες ἰδέες καί συνήθειες. Ἦταν φανερό πῶς ἡ ἐντύπωση/ πεποίθησίς του συνιστοῦσε ἀπλῶς μέρος τοῦ γενικότερου κλινικοῦ προβλήματος. Ἡ εἰκόνα αὐτή εἶναι συνηθισμένη στούς ἐφήβους καί ἐξαλείφεται ὅταν ἀντιμετωπισθεῖ ἡ ἰδεοψυχαναγκαστική διαταραχή!

Καί ἡ μὲν θεραπευτική ἀντιμετώπιση τοῦ Λευτέρη πῆρε τόν δρόμο τῆς. Ἡ ἐνόχλησίς μου, ὅμως, γιά τήν ἐσφαλμένη τοποθέτηση τῆς ‘ψυχολόγου’ μου θύμιζε κάποιους μέ ἰδεολογικές ἐμμονές, οἱ ὁποῖες καταλήγουν τελικά νά ‘θυσιάζουν’ τούς πραγματικούς ἀνθρώπους στόν βωμό τῆς μονομέρειας”⁹.

Ἐδῶ ἰσχύει ἡ παροιμία «δύσκολοι καιροί γιά πρίγκηπες», σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τήν πνευματική καθοδήγησι τῶν παιδιῶν, μέ τέτοιους ἀνεύθυνους «εἰδικούς». Ἀλλά πρέπει νά εἶμαστε ἔτοιμοι νά ἀπαντήσουμε σέ ἐρωτήματα καί νά συμβουλέψουμε. Δέν εἶναι δυνατόν νά μήν κάνουμε κάτι γιά μιά κλυδωνιζόμενη νεανική ψυχή!

6. Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

Λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε»¹⁰. Εἶναι, πολύ εὐλόγο νά προσευχόμαστε συνεχῶς καί γιά τό τόσο σπουδαῖο ἔργο τῆς κατήχησις, ὅσο καλύτερα καί ὅσο

⁹ https://www.huffingtonpost.gr/entry/poioi-tha-ekpaideesoen-toes-efevoes-mas-se-zetemata-feloe_gr_5d8fbdc3e4b0019647a98eaf

¹⁰ Α' Θεσ. 5,17.

περισσότερο γίνεται. Ακόμη, νά ξέρουμε μέ τί «πνεῦμα», μέ τί διάθεση, γίνεται ἡ προσευχή μας!

6.1 Εἰσακούεται ἡ προσευχή μας;

Ὁ Ἀντώνιος Μπλούμ ὑπῆρξε Μητροπολίτης τῶν Ρώσων Ὁρθοδόξων στήν Μεγάλη Βρετανία. Γνωστός καί στήν Ἑλλάδα ἀπό τά βιβλία του, ἄφησε φήμη ἀγίου ἐπισκόπου. Συχνά ὁ π. Ἀντώνιος ἔλεγε αὐτή τήν ἱστορία:

“Ὡς ἔφηβος ἔζησα στό Παρίσι μέ τήν μητέρα μου καί τήν γιαγιά μου. Κάποτε στό σπίτι μας εἶχαν μπεῖ ποντίκια. Παγίδες δέν μπορούσαμε νά βάλουμε ὅπου ἔπρεπε ἢ δέν ἦταν ἀποτελεσματικές. Εἶχαμε ἀπελπισθεῖ. Κάποιο βράδυ ἔπεσε στά χέρια μου μιά προσευχή πού ἦταν γιά τήν ἀπομάκρυνση τῶν τρωκτικῶν. Δέν πίστεψα οὔτε στιγμή ὅτι ἡ προσευχή θά δουλέψει, παρά ταῦτα ἀποφάσισα νά τήν δοκιμάσω. Τήν ὥρα πού διάβαζα τήν προσευχή ἐμφανίσθηκε στό δωμάτιο, ἀκριβῶς ἀπέναντι μου, ἓνα ποντίκι. Τό κοίταξα μέ ἔντονο βλέμμα καί ἐπιτακτικά τοῦ εἶπα: «κάθισε κι ἄκου». Ὅταν τελείωσα τήν προσευχή τοῦ εἶπα: «καί τώρα φύγε καί πήγαινε πές τα καί στούς φίλους σου».

Σοβαρά ἡ ἀστεῖα τά ποντίκια δέν ξαναφάνηκαν στό σπίτι!

Γι' αὐτό σᾶς τό τονίζω: πρέπει νά προσευχόμαστε πάντοτε, ἀκόμη καί ὅταν δέν πιστεύουμε ὅτι θά εἰσακουσθοῦμε!”¹¹.

6.2 Ποιό «Πνεῦμα»;

Τέλος νά θυμόμαστε ὅτι ἡ προσευχή καί ἡ πνευματική μελέτη εἶναι βασικά ἐργαλεῖα γιά νά ἀρχίσουμε νά ἀγωνιζόμαστε γιά τόν πρῶτο μακαρισμό:

“**Μακάριοι οἱ πτωχοί σέ «πνεῦμα» γιατί ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι δική τους**”¹². Αὐτοί οἱ «πτωχοί» εἶναι ἐκεῖνοι, πού δέν θεωροῦν τόν ἑαυτό τους ἄξιο νά ἔχει γνώμη σέ ὅλα· καί ἰδίως σέ ὅ,τι ἔχει σχέση μέ τόν Θεό, ἢ προέρχεται ἀπό τόν Θεό. Πτωχοί

¹¹ Νίκη Τσιρώνη, Δελτίο Ἐπίνειο, ἐκδ. Πορφύρα.

¹² Ματθ. 5,3.

σέ πνεῦμα, εἶναι ἐκεῖνοι πού δέχονται μέ ταπείνωση τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Δέν πρόκειται ἐδῶ γιά τό Ἅγιο Πνεῦμα, ἀλλά γιά τό πνεῦμα τοῦ σαρκικοῦ ἀνθρώπου, πού μᾶς ὀδηγεῖ σέ ἔπαρση, ἐγωϊσμό καί καταφρόνηση τῶν ἄλλων.